

Asia: VN/1001/2020

Hallituksen esitysluonnos laajakaistarakentamisen tuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin liiton lausunto lakiluonnokseen laajakaistarakentamisen tuesta

Lausunto on hyväksytty Lapin liiton hallituksessa 8.6.2020

On hyvä, että julkista tukea voi saada laajakaistayhteyksien kehittämiseksi alueille, joilla ei ole vastaavaa kaupallista tarjontaa ja alueilla olisi hyvät edellytykset kehittää alueen tietoliikenneyhteyksiä tavoitteitaan ja tarpeitaan vastaavasti. Nopeiden ja luotettavien yhteyksien välttämättömyys on korostunut koko Suomessa kevään 2020 aikana ja on nähty, että tietoliikenneyhteydet ovat perusinfra digitaalisten palvelujen toiminnalle, kehittämiselle ja laajalle käyttöönotolle. Tehokkaat, luotettavat ja kapasiteetiltaan tulevaisuuden teollisuuden ja palvelujen tarpeisiin vastaavat tietoliikenneyhteydet ovat perusedellytys yritystoiminnan ja palvelujen digitalisoitumiselle sekä kasvavalle paikkariippu-mattomalle työskentelylle sekä erilaisiin kriisitilanteisiin varautumisessa perusedellytys huoltovar-muuden takaamiseksi. Tietoliikenteen runkoreittien kapasiteetin varmistaminen elinkeinoelämän kehitys-tarpeet huomioiden koko Suomen osalta ja uusien teollisten investointien saamiseksi Suomeen, on kaivattua elvytystä maan talouden toipumiselle koronakriisistä. Lisäksi uusien kansainvälisten tietoliikenneyhteyksien varmistamiseksi Suomen sisäisten runkoreittien täydennysrakentamisen tarve ja niiden rakentamisen resursointi tulee huomioida kansalaisten laajakaistarakentamisen rinnalla.

Hankkeiden toteuttaminen perustuu kuntien vapaaehtoisuuteen, mutta se on edellytys valtion tuen saamiselle. Kuntien kustannukset kasvavat myös tukikelpoisuusalueen laajentumisen vuoksi. Mikäli kunnalla ei ole mahdollisuutta rahoittaa hankkeita, joutuvat Suomen kansalaiset keskenään eriarvoiseen asemaan. Lapin liitto esittääkin, että kunnan omarahoitus-osuudesta tulisi kokonaan luopua. Hankkeiden toteuttaja kattaa hankkeiden tukikelpoisista kustannuksista 34 % ja valtion tuki

tulee nostaa vähintään 66 prosenttiin, mielellään samalle tasolle, kuin maaseuturahaston kyläverkkohankkeille myöntämän tuki.

Asetukseen esitetyt kuntien maksuosuuskriteerit ovat kestävämmät Lapin kannalta, koska niissä ei huomioida lainkaan kuntien laajuutta. Rakennettavan verkon pituus/asukas on Lapissa moninkertainen eteläisimpiin kuntiin verrattuna pitkistä välimatkoista johtuen ja siitä huolimatta asetusluonnoksen kriteerit nostavat Lapin kuntien maksuosuudet joko korkeimpaan tai toiseksi korkeimpaan luokkaan. Vuoden 2009 hankeohjelmasta Lapissa on toteutunut noin puolet ja toteutumatta ovat monet laajat harvaan asutut alueet esim. Inarin, Savukosken ja Posion kunnissa. Mm. näillä kunnilla ei ole ollut taloudellisia edellytyksiä toteuttaa hankkeita, vaikka niiden kuntaosuus oli 8 %. Koronaviruksen aiheuttama poikkeustilan ja siitä johtuva kuntien tulojen romahdus ovat aiheuttaneet sen, ettei käytetyt kriteerit mittaa kuntien tämänhetkistä taloustilannetta.

Haja-asutusalueiden laajakaistapalveluiden suurin haaste on vähäinen asiakasmäärä ja siksi kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä, laista tulee poistaa tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin, yhteydet tulee varmistaa kaikki toiminnalliset alueet huomioiden.

Työnjakoa Liikenne ja viestintäviraston ja maakunnan liiton välillä tulisi vielä harkita. Hankkeiden kilpailutus, tukipäätös ja maksatukset ohjeistuksineen muodostavat kokonaisuuden, joka olisi hyvä hoitaa rahoittavan viranomaisen eli tässä tapauksessa Liikenne ja viestintäviraston toimesta. Maakunnan liittojen rooli olisi kuntien aktivointi ja laajakaistahankkeiden tarpeen kartoitus yhdessä kuntien kanssa sekä kuntien tukeminen viestinnässä sekä toimien koordinointi ja yhteensovitus tukea myöntävien rahoittajien ja ohjelmien kesken. Mikäli maakuntien liittojen tehtävät ovat tätä laajempia niihin olisi myös ositettava valtion rahoitusta lain toimeenpanoon.

Valtion rakentamiseen varaama rahoitus 5 M€ on asetettuun tavoitteeseen, Vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä, nähden riittämätön. Valtion tuki tulee taata kaikille ehdot täyttävälle ja toteuttamiskelpoisille hankkeille.

Yksityiskohtaisia kommentteja:

- Lain 4§: perustelutekstissä edellytetään ennen markkinaselvityksen tekemistä kunnalta ja maakunnalta ja kunnalta kohtuuttoman tarkkaa perusteltua selvitystä hankkeen arvioinnista, alueen kehityksestä jne. Markkinaselvitys kuuluu osana valmisteluvaihetta, jossa selviää mahdolliset jo olemassa olevat verkot ja liityntäpisteet tai operaattoreiden seuraavien vuosien suunnitelmat. Hankkeen ja kuntien kustannukset eivät näin ollen ole vielä tiedossa. Markkinaselvityksen tekemiseksi tulisi riittää kunnan ja maakunnan tekemä esitys ja tarvittaessa kunnan alustava sitoutuminen hankkeen rahoitukseen.

- Lain 5§: perustelutekstissä edellytetään, että julkinen tuki tulisi julistaa haettavaksi riittävän näkyvällä tavalla siten, että hausta saisivat tiedon kaikki siitä kiinnostuneet. Maakunnan liitto voisi ilmoittaa hausta esimerkiksi verkkosivuillaan ja julkaisemalla ilmoituksen maakunnan alueella ilmestyvissä sanomalehdissä. Sanomalehti-ilmoitus tulee poistaa tekstistä. Tehokkaimmat jakelutiet on testattu jo aikaisemmissa hankkeiden kilpailutuksissa.

- Lain 12§: tukikelpoisten kustannusten 3 momentti on korjattava muotoon ... ”kustannukset, jotka ovat välttämättömiä hankealueella sijaitsevien, käyttäjän asuin- tai sijaintipaikkaan toimitettavien liittymien tarjonnassa.” Poistettava tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin, etätyöt yleistyvät ja ”vakinainen” asuinpaikka on menettänyt merkitystään. Muutos ei merkittävästi lisää valtion tuen tarvetta, mutta sillä voi yksittäisen hankkeen kannalta olla ratkaiseva vaikutus hankkeen kannattavuuteen.

- Lain 12§: tukikelvottomien kustannusten 3 momenttista tulee poistaa sana voidaan ja se tulee muuttaa muotoon ”kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liityntäpisteestä, josta tarjotaan nopeita laajakaistayhteyksiä kohtuulliseen hintaan.” Pelkkä tekninen mahdollisuus ei saa rajoittaa tukikelpoisuutta, jos liityntäpisteen omistaja ei tosiasiallisesti tarjoa nopeita laajakaistayhteyksiä kohtuulliseen hintaan kyseisestä liityntäpisteestä. Koska laki ei velvoita tai määrää tarjoamaan nopeita laajakaistayhteyksiä olemassa olevista liityntäpisteistä, niin silloin vain oikea olemassa oleva tarjonta tulee huomioida tukikelpoisuutta arvioitaessa. Tämä on tullut useasti esiin aiemman laajakaistatukilain voimassa ollessa, operaattorilla on laitetilä, josta teknisesti voisi tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä (mahdollisesti lisäämällä laitteita tms). Kuitenkin liityntäpisteen omistava operaattori on kirjallisesti ilmoittanut, ettei tarjoa tai tule tarjoamaan nopeita laajakaistayhteyksiä kyseisestä liityntäpisteestä. Laitetila on voinut olla pelkästään runkoyhteyksiä, tukiasemaa varten tai yritysyhteyksiä varten.

Kun kyseessä on liityntäpiste (=laitetila), jota on tarkoitus käyttää palvelemaan myös tukikelpoisen verkon asiakkaita, ei tule rajata tuen ulkopuolelle tällaiseen liityntäpisteeseen sijoitettavia laitteita. Operaattoreita kannustetaan ja veloitetaan yhteisrakentamiseen ja usein on laitetilöjä järkevä käyttää yhdessä. Aiemman lain voimassa ollessa usein jouduttiin rakentamaan kokonaan uusi laitetilä olemassa olevan liityntäpisteen aiheuttaman mustan alueen ulkopuolelle, jotta laitteet saatiin tukikelpoisiksi. Tämä lisäsi tukikelpoisia kustannuksia, koska myös laitetilä (rakennus) oli myös tukilepöinen kustannus laitteiden lisäksi.

Kauhanen Ritva
Lapin liitto